

16. Сумерки богов / Ф. Ницше, З. Фрейд, Э. Фромм и др. – М.: Политиздат, 1990. – 398 с.
17. Ходьба и здоровье / В.Д. Марушкин, Н.Е. Калинина, Ю.Ф. Захаров, Л.А. Гульцова // Актуальные проблемы физической культуры: материалы региональной науч.-практ. конф. – Р-н-Д., 1995. – Т.4. – Ч. 2.– С. 116-119.
18. Darst P.W. Dynamic Physical Education for Secondary School Students (6th edition) / Paul W. Darst, Robert P. Pangrazi. – San Francisco: Benjamin Cummings, 2008. – 559 p.
19. Освіта // Державна служба статистики (статистична інформація). – [Електронні документи]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

УДК 796. 001.1:37.037.1

БАЗОВА ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА ОСОБИСТОСТІ: ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ

Смірнова Н.І., ст. викладач, Короленко К.В., викладач

Запорізький національний університет

У статті зроблена спроба узагальнити наявні погляди вітчизняних вчених на проблему понятійного визначення базової фізичної культури. У ній розкриваються поняття: соціалізація в галузі фізичної культури, базова культура особистості, базова фізична культура особистості.

Ключові слова: соціалізація в галузі фізичної культури, базова культура особистості, базова фізична культура особистості.

Смирнова Н.И., Короленко К.В. БАЗОВАЯ ФИЗИЧЕСКАЯ КУЛЬТУРА ЛИЧНОСТИ: ОПРЕДЕЛЕНИЕ ПОНЯТИЯ / Запорожский национальный университет, Украина.

В статье предпринята попытка обобщить имеющиеся взгляды отечественных ученых на проблему понятийного определения базовой физической культуры. В ней раскрываются понятия: социализация в области физической культуры, базовая культура личности, базовая физическая культура личности.

Ключевые слова: социализация в области физической культуры, базовая культура личности, базовая физическая культура личности.

Smirnova N.I., Korolenko K.V. PHYSICAL CULTURE SEAL: DETERMINATION CONCEPT / Zaporizhzhya national university, Ukraine.

The article attempts to summarize the available views of Russian scientists on the problem of conceptual definitions of basic physical culture. It reveals the author's point of view on the concept: socialization in physical culture, the basic culture of the person, the basic physical culture of personality.

Key words: socialization in physical culture, the basic culture of the person, the basic physical culture of personality.

ВСТУП

Роль і місце базової культури особистості досліджується різними науками, усі вони розглядають напрямки базової культури в контексті цілісного розвитку особистості (Н.В. Смірнова, О.С. Газман, І.С. Кон, О.М. Шиянов, І.Б. Котова та ін.)

О.С. Газман вважає, що базова культура особистості – це необхідний мінімум здібностей людини, її ціннісних уявлень і якостей, без яких неможливі як соціалізація, так і оптимальний розвиток генетично заданих дарувань особистості [2].

Е.Н. Шиянов та І.Б. Котова відзначають, що базова культура особистості являє собою систему знань і умінь, включає культуру життєвого самовизначення і культуру праці;

політичну та економіко-правову, духовну і фізичну культуру; культуру міжнаціонального і міжособистісного спілкування [10].

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Стосовно нашого дослідження, говорячи про «базову культури», ми маємо на увазі деякий базовий мінімум, деякі зовнішні і внутрішні загальнокультурні передумови, необхідні для здорового, неантагоністичні існування людини і навколоїшнього його середовища, умови їх гармонійного розвитку [2]. Йдеться не про рівень кількості тих чи інших особистісних якостей, оскільки неможливо оцінити рівень культури людей, виходячи з їх розумових здібностей і психофізичних особливостей, швидше за все, можна говорити про «ядерні зразки», які складають стрижень, основу культури особистості. Сукупність «ядерних зразків» і є, на наш погляд, базовою культурою особистості.

Якщо під базовою культурою особистості розуміється сукупність ціннісних орієнтацій і властивостей особистості, що дозволяють їй розвиватися в гармонії із загальнолюдською культурою і набувати соціальну та професійну стійкість [10], то це означає наявність деякого обов'язкового мінімуму орієнтації, особистісних властивостей, знань, навичок і вмінь у таких напрямках, як культура діяльності, інтелектуальна культура, етична культура, правова культура, емоційна культура, фізична культура, культура здорового способу життя, культура міжнаціонального спілкування, інформаційна культура.

Для досліджуваного нами питання важливо виділити два моменти:

- унаслідок того, що мова йде про властивості особистості, розглядатися повинна не фізична культура взагалі, а фізична культура особистості;
- ймовірно, що при визначенні сукупності особистісних властивостей, знань, навичок, слід виділяти частину, яка є базовою.

Виходячи з даних двох передумов, можна говорити про завдання фізичного виховання з формування базової фізичної культури особистості. Слід визначити, що під фізичною культурою особистості розуміється результат соціалізації в галузі фізичної культури, багатокомпонентне особистісне утворення, що характеризується високим рівнем розуміння цінностей фізичної культури, освіченістю та активною діяльністю у сфері фізичної культури, що дозволяє забезпечувати хороше здоров'я, високий рівень фізичної підготовленості і працездатності.

Поняття «базова» в теорії і методиці фізичного виховання не є новим явищем. Деякі автори даний термін пов'язують із фізичною культурою [7]. Інші співвідносять її зі змістом програм фізичного виховання і розподілом складу застосовуваних засобів [4]. Треті пов'язують її з цільовою установкою застосування базових вправ [1].

Так, зокрема, В.П. Лук'яненко зазначає, що «базова фізична культура – це основа загальнодержавного стандарту освітньої підготовки у сфері фізичної культури» [7]. Освоєння базових основ об'єктивно необхідно і обов'язково для кожного школяра, незалежно від того, чим би він хотів займатися в майбутньому, якої він національності, в якому регіоні живе, які його індивідуальні особливості. Базова частина є обов'язковою [7]. Виходячи з цього, стає зрозумілим, чому автор вважає базову частину важливою в соціальному та педагогічному плані. У соціальному плані освоєння базових основ дозволяє задовільнити конкретні історичні потреби суспільства в досягненні оптимального рівня фізкультурної освіченості, фізичного розвитку, рухової підготовленості та стану здоров'я учнів.

М.М. Симонова зазначає, що в загальноосвітній школі фізична культура є базовою галуззю освіти [9].

Незважаючи на деякі розбіжності в застосуванні терміна «базовий», на наш погляд, усі підходи вірні. Саме сукупність цих підходів дозволяє простежити ланцюжок появи базових у теорії фізичної культури.

Склад базових засобів та базових знань являє собою базову фізичну культуру. Однак базова фізична культура являє собою лише складовий компонент фізичної культури, тому її вплив призводить не до формування особистісної фізичної культури, а лише до формування базових її складових.

Природні зміни, що відбуваються в організмі, викликають необхідність зміни складу засобів, формованих знань, навичок і вмінь. Отже, зміст базової фізичної культури змінюється, викликаючи зміни і в базовій культурі особистості. Виходячи з цього, вважаємо за можливе застосування терміна «базовий» не тільки щодо школярів, але і студентів, дорослих та інших категорій населення.

При визначенні змісту і ієрархії, складових базової фізичної культури особистості, важливим видається позиції, висунуті В.М. Курисем і його учнями про значущість інтелектуального компонента. Автор зазначає, що найважливішим директивним елементом концепції є формування інтелектуального компонента фізичної культури, як засобу пізнання себе як біологічного виду, неодмінної умови усвідомлення життєвої важливості занять фізичними вправами, оволодіння основами побудови власних технологій тілесно-рухового вдосконалення. Бо проголошуваний в якості головного чинника фізичного виховання спеціально організований процес адаптації до фізичних навантажень, заснований на закономірностях тренування, певною мірою нівелює фактор освіченості індивідуума в галузі фізичної культури, ніж знижується його особиста, інтелектуальна роль у процесі тілесно-рухового вдосконалення. Ідея самовдосконалення, безумовно, прогресивна, але в органічному зв'язку з цілеспрямованим безперервним організованим процесом освіти в галузі фізичної культури [6].

У наведеній цитаті підтверджується соціальна детермінованість і мінливість базової фізичної культури особистості, визначається цільова установка її формування і даються орієнтири змістового наповнення процесу. У зв'язку з роллю, що відводиться представниками школи В.М. Куриса інтелектуальному компоненту фізичної культури особистості, треба відзначити наступне. У роботі одного з видатних учених-філософів у галузі педагогіки С.І. Гессена оскаржується принадлежність теорії фізичного виховання до педагогіки на підставі недостатньої ролі, яку відіграють у цьому процесі знання. Будучи відділом гігієни в широкому сенсі цього слова, фізичне виховання виходить за межі освіти як типового. Теорія рухового виховання не є відділом педагогіки, але вказує на її межі [6, с. 362].

Фізичне виховання, оскільки воно не є моральним, художнім та господарським утворенням, але має свою самостійну задачу, є предметом не стільки освіти, скільки гігієни в широкому сенсі цього слова. Теорія фізичного виховання відноситься, таким чином, до групи медичних дисциплін, складаючи частину широкого поняття теорії гігієни. Наведене доводить тривале існування опозиції відомої теорії П.Ф. Лесгафта про фізкультурну освіту.

ВИСНОВКИ

На наш погляд, обидва ці напрями мають право на існування. Проте слід визнати, що ефективність прагнення теорії фізичної культури стати педагогічною науковою, у першу чергу, визначається ставленням до її знаннєвого, інтелектуальному компонента.

ЛІТЕРАТУРА

1. Букин Ю.И. Реализация принципов гуманизации на основе личностно-ориентированных, здоровьесберегающих технологий на уроках, во внеклассной работе / Ю.И. Букин. [Электронный ресурс] – 2006. – Режим доступа: <http://festival.iSeptember.ru> / 2005-2006.
2. Газман О.С. Педагогика свободы: путь в гуманистическую цивилизацию XXI века / О.С. Газман // Новые ценности образования: Тезаурус для учителей и школьных психологов. – М.: Школа-Пресс, 1995. – 145 с.
3. Гессен С.И. Основы педагогики. Введение в прикладную философию / С.И. Гессен. – М.: Школа-Пресс, 1995. – 448 с.
4. Касымбекова С.И. Научно-методические основы современной системы физического воспитания в школах / С.И. Касымбекова. [Электронный ресурс]– 2006. – Режим доступа: <http://lib.sportdu.ru>.
5. Кон И.С. Ребенок и общество / И.С. Кон. – М.: Наука, 1988.– 311 с.
6. Курысь В.Н. Взгляды на общее непрерывное образование в области физической культуры в пространстве педагогической антропологии / В.Н. Курысь, Л.М. Сляднева / Теория и практика физической культуры. – 2004. – № 12. – С. 14-18.
7. Лукьяненко В.П. Современное состояние и концепция развития общего среднего физкультурного образования в России / В.П. Лукьяненко – Ставрополь: Изд-во СГУ, 2002. – 312 с.
8. Лях В.И. Комплексная программа физического воспитания учащихся: 1-11 кл. / В.И. Лях, А.А. Зданевич. – М.: Просвещение, 2006. – 128 с.
9. Симонова Н.Н. Физические упражнения и здоровье школьников / Н.Н. Симонова // Актуальные вопросы физического воспитания и спорта. – 2003. – № 3. – С. 18-24.
10. Шиянова Е.Н. Идеи гуманизации образования в контексте отечественных теорий личности / Е.Н. Шиянова, И.Б. Котова. – Р-н-Д.: Прометей, 1995. – 343 с.

УДК 37.03–056.263–053.4:797.2

РОЗВИТОК ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ГЛУХИХ ДІТЕЙ НА ЗАНЯТТЯХ З ПЛАВАННЯ

Сокирко О.С., к.пед.н., доцент, Товстоп'ятко Ф.Ф., к.філос.н., доцент

Запорізький національний університет

Розроблено систему фізичних вправ зі спеціальним символічно-жестовим супроводом, комплекс рухливих ігор і завдань для індивідуального і групового виконання в умовно-водному та водному середовищі, розрахованих на взаємодію з однолітками, що чують, та спрямованих на активізацію пізнавальної діяльності глухих дітей 5-6 років, методика діагностики плавальних умінь дошкільників.

Ключові слова: глухі діти 5-6 років, розвиток пізнавальної діяльності, навчання плаванню, корекційна методика, експериментальна модель.